

**ДО ПРЕДСЕДАЛЯ НА НАУЧНОТО ЖУРИ
ОПРЕДЕЛЕНО СЪС ЗАПОВЕД № Р-109-314 от 21.07.2025 г.
НА РЕКТОРА НА МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ - ВАРНА**

РЕЦЕНЗИЯ

**от полковник професор д-р Никола Георгиев Шопов. д.м.н.
професор в катедра „Авиационна и морска медицина” на ВМА - София**

Относно: Дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор”, Област на висше образование: 7. „Здравеопазване и спорт”, Професионално направление: 7.1. „Медицина” по научната специалност „Медицина на бедствените ситуации”

Автор на дисертационния труд: **асистент д-р Ясен Йонков Георгиев**

Тема на дисертацията:

Готовност за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности

Съгласно решение по протокол № 247/17.07.2025 г. на Факултетен съвет и доклад с вх. № 104-1061/21.07.2025 г. на Декана на Факултет „Обществено здравеопазване”, и на основание на Заповед № 109-314/21.07.2025 г. на Ректора на Медицински университет „Проф. д-р Параскев Стоянов” – Варна, съм избран за външен член на Научно жури (НЖ) по процедура за публична защита на дисертационен труд за придобиване на образователна и научна степен „доктор” с кандидат **асистент д-р Ясен Йонков Георгиев**. С Протокол № 1/25.07.2025 г. от заседание на НЖ съм определен за рецензент относно процедурата.

I. Представяне на процедурата

Предоставените ми от докторанта документи са съобразени със Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане (ППЗРАСРБ), както и с чл. 69 от Правилника за развитието на академичния състав (ПРАС) в МУ – Варна. Същите отговарят на изискванията на процедурата за придобиване на ОНС „доктор”. Нямам коментар и забележки по отношение на представените документи.

Оценката на докторанта и дисертационния труд е комплексна и включва научноизследователската и практическата дейност на докторанта, структурата, научните

характеристики и научно-приложните резултати на дисертацията, както и оценка на автореферата, съгласно чл. 27 на ППЗРАСРБ.

Като потвърждение за покриване на минималните национални изисквания към научната и преподавателската дейност съгласно чл. 69, ал. 4 от ППРАС в МУ – Варна, кандидатът представя информационна карта от НАЦИД и статии свързани с дисертационния труд, от което е видно, че той покрива минималните наукометрични изисквания за придобиване на ОНС „доктор”.

II. Общо представяне на докторанта

1. Кратки данни за професионалния му път

Д-р Ясен Йонков Георгиев е роден през 1994 г. в гр. Варна, където през 2013 г. завършва средното си образование в СУЕО „А. С. Пушкин“. През 2019 г. се дипломира като магистър по медицина от Медицински университет – Варна. По време на следването си (от 2016 до 2018 г.) той работи като демонстратор към катедра „Обща и оперативна хирургия“. От 2020 г. до момента е асистент в катедра „Медицина на бедствените ситуации и морска медицина“ към МУ – Варна.

2. Научно развитие

През годините докторантът преминава следните етапи на научно развитие:

- през 2019 г. придобива ОКС „магистър” по медицина;
- от 2020 г. до 2025 г. е докторант по „Медицина на бедствените ситуации“;
- от 2020 г. до 2025 г. е специализант по „Медицина на бедствените ситуации и катастрофите“.

3. Научноизследователска и практическа дейност

Публикационната активност на д-р Георгиев включва 10 научни статии в медицински списания. Също така има множество участия в международни и национални медицински конгреси и конференции с орални презентации.

Основните научни направления, към които са насочени изследователските му проучвания са:

1. Предизвикателства пред общественото здравеопазване в условията на здравна криза;
2. Предизвикателства пред здравната система;
3. Различни аспекти на биомедицината;
4. Проблемни аспекти на травелмедицината;
5. Медицинско осигуряване на пътуващите по море.

През годините докторантът системно и целенасочено повишава своята професионална квалификация и придобива широкообхватна теоретична и практическа подготовка, като завършва редица курсове за продължаващо медицинско обучение и квалификация, като:

1. Разширен онлайн курс „Работа с ArcGIS Online” през 2024 г.;
2. Изкаран онлайн курс „Дигитални умения (интензивно обучение) по проект BG05M2OP001-2.016-0025;
3. Курс „Подготовка на инструктори“ – Университетски център по морско здравеопазване, сертификат от Изпълнителна агенция „Морска администрация“;
4. Курс „Оценяване, изпитване и освидетелстване на морски лица“ – Университетски център по морско здравеопазване, сертификат от Изпълнителна агенция „Морска администрация“;
5. Курс „Disaster Response and Consequence Management for Radiological Incident Course, CMDR COE – 2025 г.
6. Победител в категория „Travel” на световноизвестния фотоконкурс Sony World Photography Awards 2015.

4. Участие в проекти

От 2024 г. д-р Георгиев е участник в националния проект № 24025 „Приложение на географски информационни системи за оценка на здравните неравенства в България”, който е финансиран от Фонд „Наука”.

5. Награди

През 2019 г. д-р Георгиев получава „Награда за активна студентска дейност” от Ректора на Медицински университет – Варна.

6. Преподавателска дейност

Преподавателската дейност на д-р Георгиев започва през 2020 г. Като асистент той провежда занятия по „Медицина на бедствените ситуации” на български (БЕО) и английски език (АЕО) на студенти по „Медицина” и „Специалисти по здравни грижи” и „Здравен мениджмънт”. Също така преподава и в СИД по „Спешна медицинска помощ по време на бедствени ситуации” – АЕО/БЕО, както и в СИД „Първа помощ в дома и офиса” – АЕО/БЕО и СИД „Морски инциденти” – АЕО/БЕО.

III. Характеристика и оценка на дисертационния труд

1. Съдържание и структура на дисертацията

Предоставеният ми за оценка дисертационен труд на тема „Готовност за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности” с автор асистент д-р Ясен Георгиев е структуриран в 150 страници по следния начин:

- Съдържание, използвани съкращения и списъци с таблици, фигури, графики и приложения – 7 страници;
- Въведение и актуалност на проблема – 2 страници;

- Литературен обзор и изводи от обзора – 39 страници;
- Цел; задачи; хипотези; материал и методи – общо 8 страници;
- Собствени проучвания – 60 страници;
- Общи изводи, научни приноси и публикации, свързани с научния труд – 3 стр.;
- Библиография – 10 страници;
- Приложения – 20 страници.

Тезите в дисертацията са подкрепени от 18 таблици, 4 фигури и 2 графики, като материалите са онагледени с 5 приложения.

В библиографската справка са включени 156 литературни източника, от които 12 са на кирилица и 144 на латиница. От тях 78 (50%) са от последните 10 години. Книгописът определено говори за актуалност на използваните научни данни и цитирани проучвания. Въпреки значителният обем на литературната справка, в нея само 12 проучвания са на български автори, като липсата на изследвания на български автори потвърждава тезата за актуалността на този проблем в България и необходимостта от проучвания в тази област.

В обобщение може да се приеме, че дисертационният труд е представен във вид и обем, съответстващ на изискванията на чл. 27, ал. 2 на ППЗРАСРБ. Изготвен е при спазване на изискванията за съотношението между отделните раздели, написан е на ясен, научен език и е граматически издържан.

2. Актуалност и необходимост от разработването на дисертацията

В последните години се забелязва нарастване на случаите на възникване на бедствени ситуации в регионален, национален и международен мащаб. С това се свързва и нарастването на рисковете за здравето и благополучието на голям контингент от населението и прекомерно натоварване на системата за борба с тези произшествия. Основна роля в тази системата имат здравните заведения, най-вече болниците, като те играят решаваща роля в реагирането при природни и антропогенни бедствия. Природни бедствия като земетресения, урагани, наводнения и горски пожари, както и причинените от човешка дейност като терористични атаки, войни, пандемии и др., могат да прекъснат работата на болниците, което води до повишен риск за пациентите, персонала и населението. Готовността на болниците да реагират на природни и причинени от човека бедствия е от решаващо значение за намаляване на рисковете свързани с тези събития.

Тези факти обективно говорят за значимостта на този проблем и несъмнено подкрепят тезата за необходимостта от изследване на последиците от възникването на бедствия с големи мащаби, както и идентифициране на обективни методи за изследване и повишаване на готовността на населението и здравната система да реагират бързо и адекватно в такива ситуации. Именно прилагането на всеобхватни планове за защита при бедствия и ежегодното им актуализиране може да намали рисковете, свързани с природните и антропогенни опасности и да гарантира предоставянето на безопасни и ефективни здравни услуги на обществото и отделните общности.

Убедено може да се каже, че системата на здравеопазването е важен елемент от националната сигурност на страната, както и че готовността на болниците е неразделна част от управлението при бедствия. В изложението на дисертационния труд се изследва и доказва, че правилното управление на ресурсите на болничните учреждения е от съществено значение за посрещане на нуждите на засегнатите лица.

Дисертацията несъмнено може да се възприеме като научен фундамент, който идентифицира проблемните аспекти и дава основата за изготвяне на работещи алгоритми за повишаване на готовността и ефективността на болничните заведения при решаването на задачите, свързани с високите нужди и предизвикателства, възникнали в резултат на природни и антропогенни бедствия и кризи.

3. Познаване на проблема

Литературният обзор е умело написан. Изхождайки от факта, че са налични голям брой научни източници, които трудно може да се систематизират на едно място, докторантът във всяко конкретно изследване включва някои от значимите литературни източници, свързани с тематиката на експерименталните проучвания, които той е представил. Изложението в литературния обзор има логически завършен вид и ясно представя дискутираните теми в историческото им развитие и еволюция на проблемите.

Докторантът демонстрира отлични познания по тематиката, заедно с умения за критичен анализ на все още нерешените проблеми при изследването и оценката на готовността на населението и лечебните заведения да реагират при кризи. Видно е, че авторът познава проблема в детайли, както на концептуално и теоретично ниво, така и от клинично-практическа, социална и експериментална гледна точка.

На базата на обследването на литературните източници, в края на литературния обзор д-р Георгиев логично формулира 11 извода, които аз възприемам положително, като ще си позволя да акцентирам на тези, в които се дефинира необходимостта болниците да разполагат с актуализирани и апробирани планове за защита при бедствия, нуждата от специфично обучение на болничния персонал и повишаване на информираността на населението за реагиране при бедствия и кризи с голям брой пострадали.

Тези изводи още веднъж ясно подчертават актуалността на разглежания в дисертацията проблем и необходимостта от проведените от дисертанта изследвания.

4. Цел, задачи и методологичен подход

В резултат на научния обзор д-р Георгиев логично е извел ясна **цел** – да се проучи готовността за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности и да се предложат мерки за увеличаване на тяхната издръжливост и намаляване на риска. Характерно за дисертацията е, че темата не е разработвана в национален план.

На базата на поставената цел докторантът дефинира своята теза, а именно че за ефективното справяне с природните и антропогенни опасности, оказващи въздействие

върху дейността на лечебните заведения за болнична помощ и общественото здраве като цяло, е необходимо повишаване на тяхната издръжливост чрез прилагане на мерки по отношение на инфраструктурата, критичните системи, планове за защита, обучението на персонала и междусекторното сътрудничество. Авторът познава научния проблем в дълбочина, може да формулира научна хипотеза и да проведе анализ, резултатите от който биха довели до решаването на научната цел на дисертацията.

Поставените **5 изследователски задачи** съответстват на целта и са научно обосновани. Задачите са ясно и точно формулирани, насочени към решаването на основната цел на дисертацията, като те са изпълнени поетапно по време на проучванията.

Обектът, предметът и единиците на проучването са правилно определени. Посочено е точното място и времето на провеждането на проучванията. В процеса на изследването се използват материали от последните 20 години от множество национални медицински и статистически институции.

Методиката на научното изследване е адекватна на целта и задачите. Подходът е с ясно изразена приложна насоченост и потенциал за приложение в медицинската практика. Използван е голям набор от качествени и количествени методи от сферата на социалните и здравни науки. Описанието на използваните методи е задълбочено и детайлно, което обосновава напълно валидността на резултатите. Използваните анкетни методи, както и статистическите анализи са подходящи за целите на изследването, като дават възможност за получаване на достоверни резултати. Онагледяването на резултатите е сполучливо осъществено чрез разнообразие от линейни диаграми, плоскостни, фигурни, обемни графически изображения, картограми, картодиаграми и снимки.

5. Резултати и обсъждане

Авторът демонстрира способност за критичен анализ и представя както получените положителни данни, така и ограниченията на проучването. Резултатите от собствените изследвания са представени в 5 глави:

1) Природни и антропогенни опасности в Република България

В това проучване се дава картината на природните бедствия (видове, събития, пострадали) в България за период от 100 години. Анализът доказва, че десетте най-тежки бедствия и инциденти са регистрирани през последните 15 години. Описани са и са анализирани нормативните актове и наличните национални стратегии за справяне с кризи и защита при бедствия. Много подробно са отчетени и анализирани природните и антропогенни опасности във Варна и Варненска област. Оценени са възможностите за оказване на медицинска помощ и подготовката на големите лечебни заведения в областта. Анализирано е взаимодействието между различните държавни и неправителствени институции в процеса на оказване на своевременна и всеобхватна помощ в такива ситуации. От проведеното проучване се извличат 10 основни извода, от които най-съществени са, че България е силно уязвима към различни природни и антропогенни

бедствия, че е необходима е по-добра превенция и инфраструктурна адаптация, както и че обучението на населението и повишаването на информираността са важни за ефективно справяне с бедствията.

2) Видове лечебни заведения за болнична помощ във Варна и Варненска област

Болниците и здравните заведения играят критична роля по време на бедствия. В това проучване се анализира структурата, капацитетът и готовността на по-големите болнични заведения във Варненска област в контекста на поставената цел на дисертацията. В таблична форма се представят основните характеристики на болничните заведения (вид на болницата, налични клиники и отделения, леглови фонд, налична медицинска и диагностична апаратура и други). В десетте извода от това изследване се определя критичната роля на болниците при бедствия, нуждата от непрекъснатост на медицинската помощ и усъвършенстване на здравната инфраструктура. Отбелязва се, че болниците трябва да бъдат оценявани за структурни, неструктурни и оперативни уязвимости, за да се гарантира тяхната безопасност и готовност при бедствени ситуации.

3) Изследване готовността на лечебните заведения за болнична помощ във Варна и Варненска област за защита и реагиране при природни и антропогенни бедствия.

Третото собствено проучване се фокусира върху предизвикателствата, свързани с издръжливостта на лечебните заведения и готовността им за реагиране при бедствени ситуации. За постигане на поставената задача е конструиран въпросник за провеждането на дълбочинно интервю. Въпросите в интервюто разглеждат широк спектър от дейността и организацията на лечебните заведения, свързани с готовността им за реагиране при кризи. Извършено е комбиниране на качествения анализ от съдържанието на подадените отговори с личното мнение и препоръките на интервюираните лица. Интервюираните участници са утвърдени специалисти с професионален опит, надхвърлящ 20 години, в областта на здравеопазването, които заемат ключови ръководни позиции в системата. Обсъдени са 22 въпроса, отнасящи се до темата на изследването. Резултатите водят до формулиране на 22 извода, които обрисуват важни аспекти в контекста на поставената цел като стабилност и безопасност на инфраструктурата, комуникация и координация при бедствия, системи и планове за управление, организация на кризистните екипи и други.

4) Оценка капацитета на болниците във Варна и Варненска област при намаляване риска от природни и антропогенни опасности

Информацията в изследването е свързана с ключови въпроси и оценка на експертите по отношение на защитата и реагирането на болниците при бедствия, като е предоставена синтезирано с акцент към основните критерии по отношение на издръжливостта. Оценката на капацитета за реагиране при бедствия на проучените лечебни заведения със съответните отговори на респондентите са таблично представени. Данните са структурирани така, че да подчертават основните аспекти, повтарящите се теми и

индивидуалните различия в мненията. Чрез този подход авторът подходящо осигурява ясно анализиране, синтезиране, обобщаване и оценка. В петте общи извода се подчертава важноста на ресурсната обезпеченост, доброто планиране и тренировки на личния състав, както и координацията и колаборацията с външни институции.

5) Мерки за готовност за защита и ефективно и навременно реагиране при бедствия на лечебните заведения за болнична помощ във Варненска област

Осигуряването на безопасността и непрекъснатата функционалност на болничните заведения по време на бедствени ситуации е от критично значение за опазването на човешкия живот и предоставянето на качествени медицински услуги. В този контекст докторантът изтъква, че е необходимо прилагането на систематичен подход за оценка на готовността на здравните заведения за реагиране при различни извънредни събития, включително природни бедствия, технологични аварии и инциденти, свързани с химически, биологични, радиационни и ядрени заплахи. Той идентифицира 9 основни компонента, които трябва да включват мерките за готовност на лечебните заведения, като визира и дейностите, които трябва да се извършат по съответните компоненти. Д-р Георгиев определя, че внедряването на ефективни стратегии за управление на риска ще повиши издръжливостта на здравната система в България. Той разработва и предлага проверовъчен лист (Приложение 6), който предоставя структуриран инструмент за анализ на ключовите аспекти на болничната готовност, включително устойчивостта на инфраструктурата, осигуряването на резервни ресурси, механизми за спешна поддръжка и ремонт, планове за евакуация, организацията на командния център и оперативния щаб, както и процедури за взаимодействие с външни институции и координация с други спасителни структури.

Аз високо оценявам този подход, като го считам за съществен принос и качествен инструмент за идентифициране на съществуващите пропуски и за очертаване на приоритетните действия за подобряване на подготовката и реакцията при бедствия.

В проведените пет проучвания д-р Георгиев подлага на обсъждане важни аспекти от готовността на лечебните заведения да реагират адекватно при кризи. Докторантът анализира получените собствени резултати, обсъжда тяхното значение и ги сравнява с тези на други авторски колективи. Дискусията е добре написана, с ясни връзки между научните изводи и възможностите (или липсата на възможност) за практическо приложение, като това е силна страна на този научен труд. Приемам получените резултати и ги оценявам по достойнство като много положителни.

6. Общи заключения и изводи

Авторът на дисертацията прави добре структурирани общи заключения и изводи, което подчертава, че зависимостта на представените резултати се дължи, както на собствените проучвания, така и на отличната методология на тези изследвания и компетентната статистическа обработка на данните. Резултатите показват иновативността

на получените данни. Те следват логично предварително поставените цели и задачи. Тук накратко ще обобща по-важните според мене тези, които са формулирани в направените изводи, а именно че:

- Варненска област е сред най-уязвимите региони в страната по отношение на природни и антропогенни опасности;
- медицинската готовност е от решаващо значение при бедствия, като болниците трябва да разполагат с достатъчен капацитет, ресурси и координационни механизми за спешно реагиране, и;
- обучението и информираността на населението са от съществено значение за намаляване на риска.

В заключение може да се каже, че с разработката на дисертационния труд авторът успява да осъществи поставените си задачи и да постигне научната цел на този труд. В резултат на работата той извежда 11 **обща извода**, характеризиращи поставения научен проблем. Изводите, базирани на литературния обзор, анализа на собствените резултати и обсъждането, са точно формулирани и отразяват тезата и получените резултати.

7. Научни приноси

Формулираните от докторанта научни приноси представят достоверно качеството на дисертацията. Става видно, че д-р Георгиев е един от младите, но с висок потенциал изследовател в областта на медицината на бедствията и аварията. Приносите правилно са разделени в две групи: приноси с научно-теоретичен характер (6 броя) и с практико-приложен характер (5 на брой). Приемам всички приноси и тяхната значимост, като високо оценявам приносът, свързан с разработването на методика за изследване на готовността на лечебните заведения за болнична помощ за защита при бедствия, както и създадения модел за оценка и изготвения проверовъчен лист за самооценка на тяхната готовността за защита при бедствени ситуации.

8. Критични забележки и препоръки

Нямам съществени забележки и препоръки относно дисертацията. От представените ми документи по процедурата се убедих, че дисертационният труд, получените резултати и постигнатите приноси са резултат от самостоятелна, целенасочена и задълбочена научноизследователска дейност на докторанта. При внимателния прочет на всички материали по процедурата не открих белези за плагиатство или некоректно цитиране на чужди източници.

IV. Оценка на автореферата

Авторефератът е представен в достатъчен обем за ОНС „доктор”. Разработен е на 51 страници и се състои от части, които представляват структурата и съдържанието, основните резултати и приносите на дисертацията. Той логически следва разработката на дисертационния труд и показва най-характерните моменти от него и основните изводи и

предложения. Написан е в стегнат стил и е оформен на добро техническо ниво. Приемам го бе съществени забележки.

V. Заключение

Дисертационният труд на асистент д-р Ясен Георгиев е посветен на много актуален научен и практически проблем – готовността за защита и реагиране на лечебните заведения във Варненска област при риск от природни и антропогенни опасности. Авторът притежава значителна теоретична подготовка и натрупан практически опит, за да успява да идентифицира, формулира, анализира и синтезира широкообхватни и многофакторни процеси, каквито са логистичната и организационна готовност на здравната система за реакция при кризи с голям брой пострадали. Считам, че той вече е утвърден специалист, изследовател и преподавател, който притежава несъмнени професионални качества и висок академичен потенциал.

Дисертацията съдържа научнотеоретични и научно-приложни резултати, които представляват принос в науката и в частност в областта на медицина на бедствените ситуации. Въз основа на анализа на цялостната документация по процедурата и нейното съответствие със ЗРАСРБ, Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и ПРАС в МУ-Варна имам **„положително“** становище по конкурса и качествата на кандидата асистент д-р Ясен Йонков Георгиев. В тази връзка:

Убедено предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на д-р Ясен Георгиев **Образователна и научна степен „доктор“** в Област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, Професионално направление 7.1. Медицина, по научната специалност **„Медицина на бедствените ситуации“**.

20.08.2025 г.

гр. Варна

Рецензент:.....

Заличено на основание чл. 5,
§1, б. „В“ от Регламент (ЕС)
2016/679

/полк. проф. д-р Никола Шопов, д.м.н./